

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Dariusz Mazur

BK-VII.0520.483.2026
Warszawa, 09 października 2026 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

uprzejmie przekazuję odpowiedź na interpelację nr **19619** Pana Posła Grzegorza Płaczka, w sprawie *systemowych barier w dostępie obywatela do zaskarżenia orzeczeń sądowych - dostępność pełnomocnika i uzasadnienia, terminowość przekazywania skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego oraz skuteczność wewnętrznego nadzoru administracyjnego sądów.*

Ad. 1

Do resortu nie wpływały skargi czy wnioski, z których wynikałby problem systemowy, o którym mowa w pytaniu. Wyjaśniam, że na postanowienie odmawiające ustanowienia adwokata lub radcy prawnego albo odwołujące ich ustanowienie przysługuje zażalenie, odpowiednio na podstawie art. 394^{1a} § 1 pkt 1 oraz art. 394² § 1¹ pkt 1 *ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2026 r. Poz. 468, ze zm.; dalej jako „k.p.c.”)*, w granicach określonych w tych przepisach. Oznacza to, że odmowa ustanowienia pełnomocnika z urzędu podlega kontroli sądowej.

Odnosząc się do przekazywania skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego, informuję, że zgodnie z art. 398⁷ § 2 k.p.c. po upływie terminu do wniesienia odpowiedzi na skargę kasacyjną albo po zarządzeniu doręczenia odpowiedzi na skargę kasacyjną sąd drugiej instancji niezwłocznie przedstawia Sądowi Najwyższemu skargę kasacyjną wraz z odpowiedzią na nią i aktami sprawy.

Przepis ten nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek niezwłocznego przekazania skargi kasacyjnej wraz z aktami sprawy, nie określając jednocześnie sztywnego terminu wyrażonego w liczbie dni, w którym czynność ta powinna zostać dokonana.

W ocenie resortu samo powierzenie sądowi drugiej instancji czynności związanych z przekazaniem skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego nie daje podstaw do stwierdzenia występowania ryzyka systemowego. Ocena prawidłowości czynności podejmowanych w konkretnym postępowaniu, w tym ich terminowości, wymaga uwzględnienia okoliczności danej sprawy oraz przebiegu podejmowanych w niej czynności procesowych.

Ad. 2

Zgodnie z § 82 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych, w sprawach odwoławczych przewodniczący wydziału zapewnia sprawne kierowanie do rozpatrzenia zaskarżonych orzeczeń, a także w przypadku wniesienia kasacji, skargi kasacyjnej, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skargi nadzwyczajnej, wniosku o unieważnienie prawomocnego orzeczenia, o którym mowa w art. 96 § 1 *ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. Poz. 622)* - sprawne wykonanie czynności z zakresu tych postępowań, aż do przedstawienia akt Sądowi Najwyższemu lub załatwienia sprawy w inny sposób. Podział czynności może określać, że czynności te lub określony ich zakres wykonują referenci sprawy.

Terminowość czynności sądu może być również badana przez prezesa sądu, który w ramach sprawowanego wewnętrznego nadzoru administracyjnego może dokonać analizy akt sprawy i zbadać sprawność postępowania, a także zażądać wyjaśnień czy usunięcia uchybień, jak również może uchylić czynności administracyjne niezgodne z prawem, naruszające sprawność postępowania sądowego lub z innych przyczyn niecelowe (art. 37 § 1 i § 3 oraz art. 37b § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, dalej jako u.s.p.). Do kompetencji prezesa sądu należy również ewentualne objęcie nadzorem konkretnego postępowania.

W razie stwierdzenia uchybień w terminowości przekazywania środków zaskarżenia, prezes sądu apelacyjnego i prezes sądu okręgowego mogą zlecić przeprowadzenie lustracji, obejmującej wybrane zagadnienia z działalności administracyjnej sądu lub wydziału sądu (art. 37b §2 u.s.p.).

W zakresie pytania „Czy okres przekraczający 170 dni bez przekazania akt Ministerstwo uznaje za prawidłowy?” wskazuję, że nie można udzielić na nie odpowiedzi bez analizy akt sprawy. Z treści interpelacji wynika, że wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu oddalono postanowieniem z 13 kwietnia 2026 r., a skarga kasacyjna została nadana 19 lutego 2026 r. Nie jest jasne, czy są to omyłki w datach, czy też strona złożyła najpierw samodzielnie skargę kasacyjną, a dopiero potem złożyła również wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi kasacyjnej. Tym samym nie jest jasne, czy skarga kasacyjna została w przedmiotowej sprawie wniesiona przez pełnomocnika, czy zawierała braki formalne ani jakie czynności podejmował sąd odnośnie do skargi.

Ad. 3

Czynności z zakresu nadzoru wewnętrznego nie są sprawowane wyłącznie przez osoby z danej jednostki (sądu), której działania są kwestionowane. Zgodnie z art. 37a u.s.p., prezes sądu apelacyjnego sprawuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością administracyjną sądu apelacyjnego oraz sądów okręgowych i rejonowych działających na obszarze apelacji, prezes sądu okręgowego sprawuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością administracyjną sądu okręgowego oraz sądów rejonowych, działających w okręgu sądowym, a tylko prezes sądu rejonowego sprawuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością administracyjną jedynie własnego sądu. Również wizytatorzy dokonują czynności nie tylko w odniesieniu do spraw toczących się w sądzie, w którym orzekają, ale również co do innych jednostek.

Z praktyki wynika, że wykonywanie czynności nadzorczych przez osoby zatrudnione w tej samej jednostce jest w przeważającej większości przypadków skuteczne. Zdarzające się w tym zakresie uchybienia są eliminowane albo przez czynności nadzorcze osób funkcyjnych z sądów wyższego rzędu, ewentualnie w toku czynności z zakresu nadzoru zewnętrznego sprawowanego przez służbę nadzoru Ministerstwa Sprawiedliwości.

Obecny model należy uznać za optymalny. Wykonywanie czynności nadzorczych w ramach nadzoru wewnętrznego wymaga zapoznawania się z aktami postępowań, które są najszybciej dostępne w macierzystej jednostce. Przesyłanie akt do innych sądów

powodowałoby wydłużanie czasu podejmowania czynności nadzorczych, a także dezorganizowałoby przebieg postępowań sądowych.

Resort nie ma danych, w zakresie prac nad zmianą właściwości organów wykonujących czynności nadzorcze nad działalnością administracyjną sądów powszechnych.

Ad. 4

W zakresie ingerencji w losowy przydział spraw powinien wypowiedzieć się prezes danego sądu. To prezes ponosi odpowiedzialność za prawidłowość przydzielania sędziom, asesorum sądowym i referendarzom sądowym spraw oraz za równomierne obciążenie ich pracą. W opisaney w interpelacji sprawie nie jest w szczególności wiadome czy znaczne obciążenie sędziego sprawami nie dotyczyło czynności wykonywanych przez sędziego w innym sądzie lub wydziale.

Resort nie posiada informacji, by w tym zakresie dochodziło do nieprawidłowości wymagających systemowego uregulowania. Incydentalne przypadki wymagają indywidualnego zbadania i ewentualnie wyciągnięcia konsekwencji. Istota zewnętrznego nadzoru administracyjnego Ministra Sprawiedliwości sprowadza się do oceny prawidłowości oraz skuteczności wykonywania przez prezesów sądów wewnętrznego nadzoru administracyjnego.

Ad. 5

Zdaniem resortu brak obowiązku wnoszenia opłaty za sporządzenie przez sąd pisemnego uzasadnienia rozstrzygnięcia spowodowałby wzrost liczby wniosków o sporządzenie uzasadnienia, składanych bez kalkulacji, czy rzeczywiście jest ono potrzebne do podjęcia dalszych działań procesowych. Sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku jest często czynnością pracochłonną, wymagającą dużego nakładu czasu, a nadto obwarowane terminem instrukcyjnym, którego przekroczenie może mieć negatywne konsekwencje dla sędziego. Konieczność sporządzania dużej liczby uzasadnień spowoduje, że sędzia nie będzie miał czasu na podejmowanie czynności w innych sprawach w toku, a zatem odbije się negatywnie na sprawność postępowań.

W aktualnym stanie prawnym w przypadku wyroku albo postanowienia co do istoty sprawy opłata wynosi 100 zł, a co do pozostałych postanowień i zarządzeń – 30 zł. W przypadku wniesienia środka zaskarżenia opłatę uiszczoną od wniosku o doręczenie orzeczenia albo zarządzenia z uzasadnieniem zalicza się na poczet opłaty od środka zaskarżenia (art. 25b ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Zwolnienie strony od kosztów sądowych obejmuje również opłaty. Osoby zwolnione od kosztów sądowych, które nie są w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, nie muszą również ponosić opłaty od uzasadnienia orzeczenia. Nie można zatem uznać, że konieczność uiszczenia tej opłaty ogranicza prawo do zaskarżenia orzeczenia.

Resort obecnie nie prowadzi prac zmierzających do odstąpienia od pobierania opłaty od wniosku o doręczenie orzeczenia albo zarządzenia z uzasadnieniem.

Ad. 6

Jak podano w odpowiedzi na pytanie 1 - na odmowę ustanowienia adwokata lub radcy prawnego albo ich odwołanie, przysługuje zażalenie (art. 394^{1a} §1¹ pkt 1 i art. 394² §1¹ pkt 1 k.p.c.).

W razie ostatecznego oddalenia wniosku o ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, strona może zwrócić się o wniesienie skargi kasacyjnej do Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka.

W konsekwencji obowiązujące przepisy przewidują mechanizmy umożliwiające ubieganie się o pomoc prawną z urzędu oraz kontrolę odmowy jej przyznania.

Ocena, czy w indywidualnej sprawie odmowa ustanowienia pełnomocnika z urzędu doprowadziła do faktycznego pozbawienia strony możliwości wniesienia skargi kasacyjnej, wymaga uwzględnienia okoliczności konkretnego postępowania, w tym przebiegu postępowania w przedmiocie ustanowienia pełnomocnika, dat doręczeń oraz ewentualnego skorzystania z przysługujących środków zaskarżenia. Kwestia takiej oceny pozostaje poza zakresem kompetencji Ministra Sprawiedliwości.

Z wyrazami szacunku

Dariusz Mazur
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/